

Inhoud

terugblik	1
de philharmonie	2
witte duisternis / wie is wie	4
stijlfiguren in de mp	5
windschief	6
wie is wie / aafje heynis	7
messa di gloria	8
wie is wie	9
wie is wie / de verrassing	10
foto's workshop	11

Voorwoord

Terugblik op De Lyrische Sensatie

Welkom bij de derde Tonika! We staan aan de vooravond van driemaal de Matthäus-Passion. Lees alvast alles over de Haarlemse Philharmonie, waar we dit jaar voor het eerst ook een Matthäus zullen zingen.

En, alsof het niet op kan, zingen we een maand later al weer in het Concertgebouw: het concert voor de Stichting Vluchteling-Studenten UAF. Hoe zal het zijn, met twee koren op één podium? Ali Authman brengt in deze Tonika licht in zijn 'Witte Duisternis', waarvan wij de wereldpremière mogen verzorgen. Een spannend concert wordt het, in velerlei opzicht.

Veel plezier met de Tonika. We kijken uit naar jullie reacties, mededelingen, artikelen, foto's enz. Het adres: tonika@planet.nl

Namens de redactie,
Nelleke Reijs

Op zaterdag 27 oktober 2007 vond in de Grote Zaal van het Concertgebouw *De lyrische sensatie, Een literair concert* plaats. Het was een productie van het Nederlands Philharmonisch Orkest en Het Toneel Speelt. Dirigent was de Fransman Sylvain Cambreling. Het idee voor deze avond met orkest, koor, instrumentale solisten en twee acteurs kwam uit de koker van artistiek leider van het NedPho Ronald Vermeulen en van Ronald Klamer van Het Toneel Speelt. Het lezen van gedichten, gecombineerd met de uitvoering van stukken van zeer uiteenlopende componisten leverde een bijzondere avond op. Het Concertgebouw was, volgens Vermeulen en Klamer, de magische cirkel waar verhalen werden verteld. 'Verhalen die u meenemen van Amsterdam regelrecht de Onderwereld in en weer terug. Verhalen mét en zonder woorden, verhalen over de kracht van muziek, over de onmacht van het woord, over Orfeus die met zijn snarenspeel zelfs de dood wist te vermurwen.'

Op het programma stonden twee Nederlandse premieres: Chorale van Magnus Lindenberg en Amphitheatre van de Australische componist Brett Dean. Daarnaast speelde het NedPHo werken van Britten en Mozart. Tussen de stukken door lazen de acteurs Mark Rietman en Carine Crutzen het gedicht *Orpheus en Euridice* van Czeslaw Milosz voor en het verwante gedicht *De Eend* van Willem Jan Otten. Verder lazen ze teksten van Lars Gustafsson, Joseph Brodsky en Osip Mandelstam.

Ook Stravinsky heeft muziek gemaakt naar aanleiding van de Orfeus-mythe. De Psalmensymfonie paste daarom in het concept van Vermeulen en Klamer. Het NedPho voerdesamen met Toonkunstkoor Amsterdam dit monumentale werk uit 1930 uit. De avond

Mark Rietman, Ronald Vermeulen en Carine Crutzen

Dirigent Sylvain Cambreling poseert onder het portret van Willem Mengelberg in de bovengang van het Concertgebouw

werd besloten met het andante uit de vioolsonate nr 2 in a van Johann Sebastian Bach, gespeeld door Simone Lamsma.

De aanpak van beide samenstellers leidde tot weinig gejuich in de recensies die over het concert verschenen. De Volkskrant kopte met 'Chemie tussen toon en taal blijft op pijnlijke wijze uit.' Ook de Telegraaf schreef dat de 'literaire/muzikale grabbelton een even vol als lukraak rommeltje' werd.

Maestro Cambreling was na afloop vol lof over de prestaties van TKA. Ook Gérard Mortier, directeur van de Opéra National de Paris, die speciaal voor het optreden van Cambreling naar Amsterdam was gekomen, liet lovende woorden optekenen over de uitvoering van de Psalmensymfonie.

Stef Lokin

de Haarlemse Philharmonie van Veredelde Zalenverhuurder tot Cultuurbedrijf

Komende zondag 16 maart zingen we met Holland Symfonia de Matthäus-Passion in de Philharmonie te Haarlem. De keuze voor deze zaal komt niet zomaar uit de lucht vallen: het is de thuisbasis van Holland Symfonia.

De ontstaansgeschiedenis van de Haarlemse Philharmonie gaat terug tot 1856. In dat jaar komen vierentwintig Haarlemse heren bijeen in een logement in de Wijde Appelaarsteeg met als doel een op Engelse leest geschoeide club voor heren uit de middenklasse op te richten. Een week later al worden de statuten vastgelegd van wat tot op de dag van vandaag 'Sociëteit Vereeniging' heet. De sociëteit koopt een pand in de Lange Begijnestraat dat, aldus de Vereeniging-notulen, moet voldoen aan de volgende criteria: "Een ruime gezelschapszaal, een biljart- en speelkamer, keuken, privaten, kelder, benevens woning voor een kastelein en zoo mogelijk nog een kleedkamer. Voorts een tuin, teneinde bij zomerweer in de openlucht te kunnen zitten en die tevens genoegzaam groot is teneinde kolf- en kegelbaan of verdere gemakkelikheden te kunnen stellen".

De officiële opening, in 1857, wordt opgeluisterd door een concert en vanaf dat moment zal Sociëteit Vereeniging een centrale rol gaan spelen in het Haarlemse muziekleven. De Sociëteit groeit als kool, ze koopt belendende panden aan en verzoekt architect Adrianus van der Steur, ontwerper van onder andere het Teylersmuseum, een nieuwe concertzaal te bouwen. Deze zaal komt gereed in 1873 en telt meer dan duizend zitplaatsen. Met deze concertzaal zal Sociëteit de Vereeniging bijna vijftig jaar lang een stempel drukken op het Haarlemse muziekleven. Rond 1920 leiden twee ontwikkelingen er toe dat dit particulier initiatief overgaat in gemeentelijke handen. Allereerst wordt het beheer van het inmiddels omvangrijke complex te begroten voor de Sociëteit, die immers toch vooral was bedoeld als gezelligheids- en vrijetijdsclub. En in dezelfde tijd spreekt de burgemeester de wens uit als gemeente meer oog te ontwikkelen voor zaken "die aan het leven schoonheid geven en kleur". In een brief aan de Haarlemse gemeenteraad schrijft hij dat het de stad ontbreekt aan "eene goede concertzaal". Verderop in de brief blijkt zijn verborgen agenda: twee kunstminnaars zijn bereid het Cavallé Coll orgel uit het Amsterdamse Paleis voor Volksvlijt aan de gemeente Haarlem te schenken, op voorwaarde dat de gemeente in het bezit is van een geschikte concertzaal waarover zij bovendien de zeggenschap heeft.

En zo geschiedt: in 1923 verhuist de Sociëteit naar een andere locatie en de door van der Steur gebouwde zaal zal de volgende tachtig jaar doorgaan, eerst als Gemeentelijke Concertzaal en na een ingrijpende

verbouwing in de zeventiger jaren als Haarlems Concertgebouw. Een naam die de lading overigens bij lange na niet dekt, want geheel in lijn met de oorspronkelijke statuten van de Sociëteit Vereeniging wordt de zaal voor tal van activiteiten gebruikt. Naast de kerk is de concertzaal namelijk de enige overdekte plek waar evenementen voor grote groepen mensen kunnen plaatsvinden. Dus worden er tentoonstellingen, congressen en circusvoorstellingen georganiseerd. En sportwedstrijden: in 1959 wordt Anton Geesink er Nederlands kampioen judo in het zwaargewicht. Ook gebruiken verschillende sport- en amusementsverenigingen de zaal voor hun feestavonden. In 1939 huurt voetbalvereniging The Haarlem Boys de zaal af ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van de club en in 1946 viert de Haarlemschen Hengelaarsbond er haar veertigjarig jubileum.

Uit het feit dat het gebouw ook voor andere doeleinden wordt gebruikt - uiteraard uit commercieel oogpunt, zoals de lucratieve, regelmatig terugkerende beurs van de Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur - zou men wellicht kunnen concluderen dat het als concertzaal niet zoveel voorstelde. Niets is minder waar; de lijst bespelers van de zaal telt grote namen als Stravinsky, Milhaud, Ravel en Rubinstein. Tot ver in de jaren vijftig organiseerde muziekhandel Alphenaar eigen concertseries; in zijn 'meesterserie' traden onder andere de pianisten Clara Haskil en Wilhelm Backhaus op. De organisatie van het 'grote werk' lag in handen van de 'Haarlemsche Bachvereniging' die onder andere het Concertgebouworkest en het Residentieorkest naar Haarlem haalde. Als huisorkest fungeerde het Noord Hollands Philharmonisch orkest tot het samen met het Balletorkest opging in Holland Symfonia, het huidige vaste orkest.

Deze multifunctionaliteit is altijd kenmerkend geweest in de ontwikkeling van Gemeentelijke Concertzaal tot Philharmonie. Hoewel het beleid daarin niet vastomschreven was en het beheer niet altijd even zorgvuldig gebeurde, kon er wel veel, getuige de volgende anekdote. Op zekere dag komt het verzoek binnen om het gebouw te verhuren voor een doopplechtigheid. Of er een zwembad kan worden gebouwd in de concertzaal. Ja, in principe kan dat, aldus de bedrijfsleider. Na de doop zal er een informele nazit zijn, waarbij de gasten graag willen zwemmen, dus zou er ook een duikplank geplaatst kunnen worden, ongeveer ter hoogte van het orgel? Na een lange aarzeling stemt de bedrijfsleider ook hiermee in. Achteraf blijkt het een geintje te zijn van een van de medewerkers, maar het illustreert wel hoever de multifunctionaliteit van het gebouw kan reiken. Bij de laatste grote verbouwing,

De grote zaal

begin 21ste eeuw, is dit gegeven een van de uitgangspunten. Hierbij is de Grote Zaal volledig gerestaureerd, is er een nieuwe Kleine Zaal gebouwd (de vorige dateert van de verbouwing in de zeventiger jaren) en zijn oud- en nieuwbouw met elkaar verbonden door een Foyer.

De inmiddels tot Philharmonie omgedoopte concertzaal wordt in 2005 opgeleverd. Hoe belangrijk de multifunctionaliteit is blijkt ook wel uit de website waarop te lezen valt dat “het niet alleen de muziek is die u inspireert... ook het organiseren van uw zakelijke evenement in een van onze multifunctionele ruimtes zal u inspireren”. Daartoe staat ons, aldus de website, een Grote Zaal ter beschikking die een “state-of-the-art technische inrichting biedt en alle mogelijkheden voor concerten, voorstellingen, evenementen en congressen tot 1228 personen.” En de Kleine Zaal biedt plaats aan 418 bezoekers, is “modern en ruim van opzet en toch intiem van beleving”. Dit multifunctioneel gebruik van ruimtes lijkt Haarlem ook wel eigen. Ik herinner mij dat er in de jaren zeventig minstens een keer een groot muziekfestival op het station in Haarlem is gehouden, waarvoor alle perrons en wachtruimten werden gebruikt. En wie straks na afloop van de orkestrepitatie op vrijdagavond de trein neemt, zal mogelijk de wachttijd kunnen veraangemen in de tot discotheek omgetoverde wachtkamer der Tweede Klasse op perron drie.

Terug naar de Philharmonie. Tegelijk met de ingrijpende verbouwing is het Cavaillé Coll orgel gerestaureerd. Dit orgel geldt als het eerste Nederlandse concertorgel en aangezien het in de Philharmonie zo'n prominente plaats inneemt, zowel wat omvang betreft als in de ontstaansgeschiedenis, zal ik er een paar regels aan wijden. Het orgel, oorspronkelijk gebouwd voor het Paleis van Volksvlijt, ging al relatief snel in Haarlemse handen over - en ontkwam daarmee aan de vlammenzee die het Paleis voor Volksvlijt enkele jaren later in de as zou leggen. Het is gebouwd door de Franse orgelbouwer Cavaillé Coll, de voornaamste vertegenwoordiger van de Frans-symfonische orgelfactuur. In Nederland zijn vijf Cavaillé Coll orgels waarvan er een, ironisch genoeg, onlangs zwaar beschadigd raakte bij een brand in de kapel van verzorgingshuis Bernardus. Cavaillé Coll borduurde met zijn concertorgels voort op een ontwikkeling die zich halverwege de negentiende eeuw in de orgelbouw voordeed. Die ontwikkeling

bestond eruit dat naast de basisregisters van het orgel steeds meer registers werden toegepast die de klank van muziek-instrumenten moesten nabootsen. Cavaillé Coll nam voor deze groep registers de klank van 19e eeuwse orkestinstrumenten als voorbeeld. Naast deze registeruitbreiding werd ook de zwelkast ontwikkeld waarmee de mogelijkheden tot crescendo en decrescendo aanzienlijk werden vergroot. Hoever de mogelijkheden van het nieuwe type orgel reiken komt tot uiting in de hartekreet van César Franck: “Mon orgue, c'est mon orchestre”.

De Grote Zaal is, aldus de verantwoordelijke architect Frits van Dongen een “klassieke zaal met fantastisch mooie ornamentiek en ramen. De zaal heeft een prachtige akoestiek, beter dan voorheen, doordat het volume is vergroot en onder andere voor de verstrooiing van het geluid de klassieke ornamentiek erin is teruggebracht. Hierdoor is de sfeer in de zaal ook beter.” Haarlemmers schijnen de neiging te hebben gehad om de akoestiek van hun concertzaal tot mythische proporties op te blazen. Wiek Röling, de verantwoordelijke architect van de eerdere ingrijpende renovatie in de jaren zeventig, relateert dit als volgt: “Dat kwam doordat de ruimte akoestisch nogal verdoezelde, met als gevolg dat het altijd goed klonk, ook als een orkest niet zo heel nauwkeurig speelde”. Volgens Röling kon men zich dit na de verbouwing niet meer veroorloven. Architect van Dongen relateert de mythevorming rond de ‘geweldige’ akoestiek met een anekdote van Victor Peutz. Deze top-akoesticus reisde met het Concertgebouw mee om metingen te verrichten en merkte tot zijn verbazing dat musici in een zaal met rode stoelen soms een heel andere akoestische beleving hadden dan in eenzelfde zaal met blauwe stoelen.

Op vrijdag 14 oktober 2005 vond het openingsconcert plaats met de ‘Klokken van Haarlem’, een compositie van Louis Andriessen. De grafische notatie hiervan is terug te vinden op de met glas beklede, opvallende entree van de Philharmonie.

Voor TKA wordt deze Matthäus in Haarlem een hernieuwde kennismaking met de Philharmonie, waar wij in 1982 voor het laatst op de planken stonden.

Aja Leemans

Bronnen:

Peter Bruyne: ‘Van Heerensociëteit tot Philharmonie’
‘Het orgel van de Haarlemsche Philharmonie’, een uitgave van de gemeente Haarlem.

Voor een virtuele tour door de Philharmonie:

www.virtualtours.o-mega.nl/Klanten/Philharmonie/index.html

Witte Duisternis

voor Koor en Symfonie-orkest

Opgedragen aan het UAF

Het werk 'Witte duisternis' is gecomponeerd in opdracht van Toonkunstkoor Amsterdam, Toonkunstkoor Nijmegen en Stichting Vluchteling-Studenten UAF ter gelegenheid van 60-jarige bestaan van het UAF. In het stuk zien we een versmelting tussen oost en west; het doel van de opdracht. Het Nijmeegse (oosten) en het Amsterdamse (westen) Toonkunstkoor zingen gedichten uit Perzië (oosten), vertaald in het Nederlands (een westerse taal); de melodieën hebben een oosters karakter en worden gecombineerd met westerse orkesttechnieken.

De mens heeft die oost-west scheiding op aarde geschapen, terwijl er van nature geen scheiding is tussen die twee polen. Daarom wil ik ook niet een specifiek etiket op mijn muziek plakken.

Het stuk zet langzaam in en wordt steeds sneller tot het aan het eind het snelste tempo bereikt. Deze tempo-ontwikkeling, en de vele concepten die elkaar afwisselen, staan gelijk aan de structuur van het dagelijkse leven. De toonsoort - d - is de kern van het stuk, de eenheid en de essentie, die doorgaat tot het eind. Soms verborgen, soms midden in een drukke samenklank en een andere keer heel duidelijk boven alles uit te horen. Ik wil hiermee de essentie van het bestaan symboliseren. De mens heeft een dualisme voor zichzelf gecreëerd en hierin kiest hij altijd voor één mogelijkheid terwijl hij de andere afwijst. Dus hij verkiest het leven boven de dood, genot boven verdriet terwijl dit allemaal gewoonweg feiten zijn.

Men spant zichzelf voordurend in om de dood niet toe te laten en te doen alsof hij niet bestaat, totdat de dood toeslaat. De mens kijkt naar de dood als het eeuwige zwarte gat, bodemloos. Daar is hij bang voor en daarom leeft hij niet in zijn eigen essentie maar is hij bezig om de dood te vergeten. Terwijl onze essentie juist in die duisternis verborgen ligt. In die kern kun je de duisternis niet van het licht scheiden; daar waar geen woorden zijn en geen polen, verschijnt de witte duisternis als iets onnoembaars, en je kunt deze op geen andere manier tot uitdrukking brengen dan door paradoxen. Om deze essentie te kunnen vinden moeten we de duisternis in durven gaan, anders blijven we in angst rondlopen. Onze angst is een sluier die het licht verduistert.

foto Seppie Groot

In het gedicht van Roemi hebben we het over de dood en gelijktijdig ook over het leven. Dus wie het ene accepteert moet ook het andere kunnen verdragen want dat is de wet van het zijn. En in het gedicht van Khayyam zien we dat, wanneer er geen dualisme is, er licht is.

Zeer erkentelijk ben ik het UAF, Alex Manassen, Reza Ranjazmay, Boudewijn Jansen, Jos Leusink, Belnd Nasih, de koren en vrienden.

Ali Authman 2008

Wie is wie?

Mirjam Somers
Sopraan
Lid sinds 2003

Zong je hiervoor bij een ander koor?

Bij een klein vrouwenkoor La Tricotea, o.l.v. Jane Lang.

Wat is voor jou het mooiste concert met TKA?
Hohe Messe.

Welk lied ken je uit je hoofd?

Het lied dat ik onlangs bij mijn herauditie heb gezongen: Das Gebet van Schumann.

Welke drie cd's gaan mee naar een onbewoond eiland?

Bach's Das Wohltemperierte Klavier door Ivo Janssen; Beethoven's Piano trio's door Barenboim, Zukerman en du Pré; liederen van Jaques Brel.

Welke film zag je het laatst in de bioscoop en welke moet iedereen zien?

Alles is Liefde; de documentaire over Tobias Prenen.

Welk boek ligt op je nachtkastje en welk boek moet iedereen lezen?

A Tale of Love and Darkness van Amos Oz; Is dit een mens? Van Primo Levi.

Welke krant lees je? En wat is je favoriete tijdschrift?

NRC; Amphora, mededelingenblad van de Vereniging Vrienden van het Gymnasium, omdat daarin door dhr. Hemelrijk op zo'n inspirerende wijze over de schilderkunst op de Griekse vazen wordt geschreven!

Welk restaurant kun je ons aanbevelen?

Olive and Cookie in de Daniel Stalpertstraat.

Wat vind je leuk aan TKA?

De inzet van Boudewijn, Sanne en Paul, alle leden voor zover ik ze heb leren kennen; het muzikale niveau; het repertoire.

En wat vind je minder leuk aan TKA?

Moelijk om zo'n grote groep eendrachtig te krijgen, is natuurlijk ook wel weer een uitdaging.

Vertel eens iets verrassends over jezelf?

Ik ontwerp Arabische typefaces en ontwikkel samen met een taalkundige en een programmeur de computertechnologie daarvoor: zie www.Tasmeem.eu.

Heb je een ritueel voor het concert?

Geen andere muziek in huis, heel op tijd douchen en aankleden tas zorgvuldig in pakken, niet haasten en zo rustig mogelijk worden.

Stijlfiguren in de Matthäus-Passion

Boodschappen in muziek verpakt

Begin jaren tachtig zond de KRO een serie uit gemaakt door Peter van Dijk, Gerard van der Leeuw en Jos Leussink met als titel ‘Musiceren als Brugman’. In deze serie werden verbanden gelegd tussen muziek en retorica in de 17de en 18de eeuw. De tekst is in druk verschenen en ook zonder de bijbehorende muziekfragmenten zeer lezenswaard, zeker gezien de voorbeelden die uit de Matthäus-Passion worden aangehaald. De titel is gebaseerd op een variant van ‘redeneren als Brugman’, niet verwonderlijk gezien de verbanden die bestaan tussen redekunde en muziek, iets waar men vooral in de 17de en 18de eeuw veel waarde aan hechtte. Of, zoals de auteurs schrijven in hun voorwoord: “Componeren was als het schrijven van een redevoering, musiceren was als het voordragen ervan. Ook instrumentale muziek was een in hoofdzaak woordgebonden taal, die als een voordracht van de redenaar ertoe diende om de luisteraar te overtuigen.”

Zoals een mens bij het schrijven en voordragen van een tekst verschillende middelen ten dienste staan, zo geldt dat ook voor het componeren en uitvoeren van muziek. Ik zal een paar van deze middelen, zoals genoemd in de serie, belichten, aspecten die een componist kan gebruiken om zijn boodschap in noten te vatten. De volgorde is willekeurig en de keuze is gebaseerd op de mate waarin de voorbeelden achtergrondinformatie kunnen verschaffen bij het zingen van de Matthäus-Passion. Bijna alle voorbeelden zijn hieruit afkomstig; waar ze te vinden zijn geef ik aan met MP en daarachter de nummers in de Bärenreiter-(B) respectievelijk Peters-(P)uitgave.

Toonsoort is een van de middelen waarmee een componist zijn boodschap kan overbrengen. Elke toonsoort heeft zijn eigen karakter. Johann Mattheson schreef in 1713 over toonaardkarakteristieken bijvoorbeeld dat “f klein wordt gebruikt om een gelaten, diepe, zwarte, met vertwijfeling gepaard gaande doodsangst uit te drukken.” C groot is volgens hem vrijpostig, c klein daarentegen vooral lief, maar ook droevig van aard. D groot is geschikt voor lawaaiige, opbeurende, vrolijke oorlogstaferelen, terwijl b klein een uiting is van onlustgevoelens en melancholie. De combinatie van deze twee toonsoorten gebruikt Bach bijvoorbeeld in zijn Johannes-Passion in de aria ‘Es ist vollbracht’: melancholie in b klein, maar waar de tekst luidt ‘Der Held aus Juda siegt mit Macht’ gaat de componist over in D groot.

Een ander aspect is de locus topicus. Loci topici zijn zogenaamde kernwoorden in de tekst waar een componist zich door laat leiden. Die kernwoorden kunnen op diverse manier in een compositie worden gebruikt. Een mooi voorbeeld van deze diversiteit vormt een 6-stemmig madrigaal van Thomas Weelkes (1575-1623), dat beschrijft hoe de godin Vesta afdaalt van de heuvel Lathmos. De vier hoogste stemmen beschrijven die situatie in een hoge ligging, met de topnoot steeds op het woord ‘hill’. Bij het afdalen is er een omlaaggaande beweging, maar als Vesta een ‘maiden queen’ de heuvel op ziet gaan maakt de muziek een opgaande beweging. De bezetting wisselt, van één tot meer stemmen; pas wanneer alle zes in het verhaal voorkomende herders het tafereel gadeslaan, klinken alle stemmen tegelijk. En waar in de tekst het woord ‘alleen’ voorkomt,

zingt één solist.

In het recitatief ‘Der Heiland fällt für seinem Vater nieder’ (MP, B22/P28) is het woord ‘fällt’ zo’n locus topicus. Het ‘vallen’ komt in de begeleidingsfiguren van de strijkers tot uiting. En waar de bas zingt ‘Der Heiland fällt vor seinem Vater nieder’, daalt de zangpartij, om vervolgens te stijgen bij ‘dadurch erhebt er sich’. Bach heeft hier woorden van beweging omgezet in een beweging in de muziek. In de tweede zin van dit recitatief laat de componist zich leiden door woorden van beweging in de zin van gemoedsbeweging. De woorden ‘Todes Bitterkeit’ en ‘hässlich stinken’ worden extra bitter en stinkend gemaakt door ze muzikaal te begeleiden met verminderde kwinten (Todes en hässlich) en een overmatige kwart (Bitterkeit).

Sommige loci topici noch van invloed op de bezetting van een compositie noch op de muzikale patronen. Deze kernwoorden zijn alleen voor het oog waarneembaar, bijvoorbeeld wanneer licht en duisternis worden uitgedrukt door witte respectievelijk zwarte noten.

Melodische vormgevingen van loci topici kunnen uitgroeien tot melodische stijlfiguren. Dit zijn figuren die de betekenis van de tekst in noten laten horen. Eén van de meest spectaculaire voorbeelden is ‘Sind Blitze, sind Donner...’ (MP, B27B/P33). De donder en bliksem vliegen als het ware tussen beide koren heen en weer en de ‘Abgrund’ wordt verklankt door een generale pauze.

De belangrijkste categorie melodische stijlfiguren wordt aangeduid met ‘hypotyposis’. Deze bevat figuren die betrekking hebben op stijgen - anabasis -, dalen - katabasis - en figuren die duiden op ronddraaien, ergens omheen cirkelen of stilstaan - cyclosis. Een mooie illustratie van deze figuren is te vinden in het recitatief ‘Und siehe da’ (MP, B63A, /P73). De mensen kijken omhoog naar de tempel en derhalve is de roep ‘und siehe da’ zowel in zangstem als continuo een anabasis. Bij ‘Der Vorhang im Tempel zerriss in zwei Stück’ wordt het in stukken scheuren uitgebeeld door een dalend en een stijgend motief. Op ‘Von oben bis unten aus’ is uiteraard een katabasis gecomponeerd. Deze loopt niet alleen over 2 octaven, symbolisch voor de afstand tussen God en mens, maar de katabasis gaat tot de laagste noot van het continuo. Hiermee wordt Christus beschreven die tot de diepste diepte der dood afdaalt om ons te redden. Onder de daarop volgende tekstgedeelten stijgt het continuo chromatisch, symbool voor de hele kosmos, om vervolgens een verminderde kwint te dalen (van de C onder ‘schlieffen’ naar een Fis). Een verminderde kwint geldt binnen deze context als een imperfect interval en is hier wellicht symbool voor de zondeval. Daarnaast wordt met het ritme het op zijn grondvesten schudden van de kosmos uitgebeeld; in de zangstem vindt men hypotyposisfiguren die de woorden ‘erbebete’, ‘zerris-

sen', 'die Gräber taten sich auf' (anabasis) en 'schlieffen' (een lange noot als cyclosis) ondersteunen.

Een ander figuur dat met toonhoogte te maken heeft is de metabasis of diabasis, wat zoveel wil zeggen als 'te boven gaan'. Het wordt bijvoorbeeld gebruikt in een dialoog waarbij beide gesprekspartners elkaar proberen te overtroeven. Een mooie illustratie hiervan is te vinden in het recitatief 'Und wiewohl viel falsche Zeugen herzutreten' (MP, B33/P39) waarin twee valse getuigen worden opgeroepen om Jezus te belasteren. Deze getuigen zeggen niet alleen hetzelfde (in canon), maar de canon is ook zo gecomponeerd dat alt en tenor om beurten de hoogste partij zingen. Om strijd getuigen ze tegen Jezus.

Als laatste stijlfiguur met betrekking tot toonhoogte wil ik de interrogatio noemen. In de muziek is dit vaak een stijgende secunde of sext gevolgd door een rust. Een goed voorbeeld hiervan is te vinden in het recitatief (MP, B11/P17) waarin Judas aan Jezus vraagt of hij de verrader is.

Naast toonhoogtefiguren, waarvan ik hier maar enkele voorbeelden heb genoemd, zijn er nog verschillende andere categorieën figuren,

zoals herhalingsfiguren en harmonische stijlfiguren. Tot deze laatste categorie behoort de catachresis, die letterlijk 'verkeerde toepassing' betekent. In muzikaal opzicht is hier bijvoorbeeld sprake van als een dissonante samenklank niet oplost of niet op een gewone manier oplost. Zo'n catachresis komt voor in het recitatief 'Erbarm es Gott' (MP, B51/P60). De eerste zinnen worden ondersteund door een reeks dissonante accoorden, die pas oplossen bij de tekst 'Ihr Henker, haltet ein', gij beulen, hou op.

Tot zover deze bloemlezing uit de Matthäus-Passion. Als ik het voorbeeld volg van zoveel Toonkunstkoorleden, die de MP al minstens dertig keer zongen, heb ik nog jaren de tijd om, mondjesmaat, andere muzikale figuren uit de MP onder de loupe te nemen.

Wordt vervolgd.

Aja Leemans

Windschief

De redactie van Tonika werd enige tijd geleden ietwat schuchter benaderd door onze bas Willem Leopold. Hij vertelde een beeld te hebben gemaakt met de titel 'Windschief'. 'Tenebrae!', riepen wij meteen in koor.

Voor degenen die nu de wenkbrauwen fronsen: het gedicht 'Tenebrae' van de dichter Paul Célan werd in 2005 door de componist Hans Kox ter gelegenheid van ons 175-jarig jubileum van muziek voorzien. Tijdens het jubileumconcert in juni van dat jaar beleefde het stuk zijn première in het Concertgebouw. Zeker geen eenvoudig stuk om in de vingers te krijgen, dat zal eenieder die er bij was beamen.

Dat in Willem een heuse beeldhouwer schuilt wordt meteen duidelijk bij het betreden van zijn huis. Her en der staan zijn beelden, die hij vervaardigt in beeldhouwschool 'Onder de Bogen'. Over 'Windschief' vertelt hij dat hij zeer geraakt werd door de tekst van Paul Célan, en dan met name door deze regels:

*Windschief gingen wir hin,
gingen wir hin, uns zu bücken
nach Mulde und Maar.*

*Scheef op de wind liepen we
gingen we op weg om ons te bukken
naar duinpan en maar.*

Het bleef in zijn hoofd zitten, dat beeld van 'tegen de wind in lopen'. Om uiteindelijk op schitterende wijze in steen zijn vorm te krijgen. Op mijn vraag of Windschief nog een expositie te wachten staat, antwoordt Willem dat hij zelden exposeert. Dus degenen die Windschief graag met eigen ogen willen aanschouwen - ik kan het u aanraden - zullen even bij Willem moeten aanbellen!

Seppie Groot

Wie is wie?

Trudi Glas
Alt

Lid sinds september 1993

Zong je bij een koor voordat je bij Toonkunstkoor kwam?

In 1985 ben ik begonnen met het Amsterdams Projectkoor olv Bernard van Beurden. Daarna heb ik een poos op het Amsterdams Theaterkoor gezeten olv Tom Löwenthal.

Wat is het mooiste concert (van TKA) dat je hebt meegemaakt?
Golgotha van Frank Martin. Jammer dat we dat maar één keer hebben uitgevoerd. Als ik aan het eerste Père denk krijg ik kippenvel op m'n rug, zo mooi en schrijnend tegelijk.

Welk stuk zou je met het koor eens willen zingen?

Het Gloria van Poulenc.

Welk lied ken je uit je hoofd?

Après un Rêve van Fauré.

Welk boek ligt op je nachtkastje en welk boek moet iedereen lezen?

De vliegeraar van Khaled Hosseini. Close-up van Esther Verhoef. De Harry Potter boeken, maar dan wel in het Engels, anders ontgaat de helft van de humor je. Ik heb ze alle zeven gelezen.

Naast wie zou je in het vliegtuig willen zitten en waarheen?

Graag zou ik met mijn vriend Paul naar India willen, of IJsland, The Grand Canyon, mooie natuurgebieden.

Welk tv- of radioprogramma wil je niet missen?

Vroege Vogels.

Welke internetsite heb je deze week meer dan drie keer bezocht?

Argenta.nl. Ik ben penningmeester bij een muziekclub en om onnodige postbankkosten te besparen bankier ik sinds kort voor de club bij Argenta.

Doe je nog iets anders met muziek?

Ik begeleid mezelf wel eens met een shrutibox.

Mijn vriend Paul speelt piano en samen treden we regelmatig op. Onlangs hebben we met een sopraan duetten uitgevoerd op de eerder genoemde muziekclub.

Wat vind je leuk aan TKA?

Ik vind het heerlijk om samen muziek te maken. Het stimuleert me om steeds weer nieuwe muziek te leren kennen en het repertoire is heel divers. Sinds een half jaar regel ik de audities voor het koor en ik vind het leuk dat ik daardoor de koorleden beter leer kennen.

En wat vind je minder leuk aan TKA?

Ik heb er niet altijd zin in om de MP weer uit het stof te halen. Dit jaar valt me dat echter mee, ik vind dat Boudewijn goede aanwijzingen geeft om ons meer dan alleen maar noten te laten zingen. Verder vind ik de avond erg lang als ik voorrepetitie heb.

Vertel eens iets verrassends over jezelf?

Ik zou graag nog eens mijn motorrijbewijs willen halen.

Heb je een ritueel voor het concert?

Rustig blijven en niet te druk praten.

Aafje Heynis

en het

Toonkunstkoor Amsterdam

Toen ik in het najaar van 1973 lid werd van TKA werd op een van de eerste repetities aan de leden een grammofoonplaat uitgedeeld, waaraan het koor kort daarvoor had meegewerkt: fragmenten uit Orfeo ed Euridice van Gluck door de Nederlandse alt Aafje Heynis (*1924) en het Amsterdams Philharmonisch Orkest o.l.v. Anton Kersjes. De belangrijke koorpartijen werden door ons koor gezongen. De opname werd gemaakt in de Waalse kerk in juni 1973. Van de huidige leden van het koor is Jan Stobbe de enige die toen heeft meegewerkt. Gerda Telgenhof en ik kwamen net iets later bij het koor.

Momenteel ligt bij Fame in de Kalverstraat een dubbel-cd van Aafje Heynis in de aanbieding (€ 7,50) met daarop een heruitgave van die bewuste plaat en verder liederen met piano- en orgelbegeleiding van Franck, Caplet, Dvorak, Strauss, Brahms, Schubert en Mahler.

Het is een Franse uitgave; Heynis had van oudsher een grote schare bewonderaars in Frankrijk en zelfs een heuse fanclub. In Nederland is zij bij een bepaalde groep vooral bekend door haar vertolkingen van geestelijke liederen en volksliedjes maar ze was een geliefde altzangeres van Europese allure die schitterde in het grote concert- en oratoriumrepertoire.

Aafje Heynis werd geboren in de Zaanstreek en kort na de oorlog werd haar stem ontdekt. Ze werd opgeleid door de beroemde Aaltje Noordewier-Reddingius (die zelf tussen 1900 en 1930 dertig keer de MP met TKA zong) en aan het conservatorium door Laurens Bogtman. Ze kreeg ook nog les in Londen van Roy Henderson die eveneens de leraar van Kathleen Ferrier was geweest. Na haar zangcarrière werd ze een geliefd docent en telde zij o.a. Charlotte Margiono onder haar leerlingen.

Met TKA heeft Aafje Heynis verschillende malen - maar ook weer niet heel vaak - opgetreden. Er waren in de jaren '50-'70 verschillende buitenlandse en Nederlandse altzangeressen die blijkbaar "voorgingen": Annie Hermes, Annie Woud en Roos Boelsma, en Nan Merriman, Marga Höffgen en Maureen Forrester.

In de jaren '62-'64-'67-'68 zong zij de altpartij in de Matthäus-Passion, in 1965 de Johannes-Passion, beide o.l.v. Eugen Jochum, de Tweede van Mahler zong zij met Elly Ameling 1966-68 en Edith Mathis (1975; toen zong ik wel mee!) o.l.v. Bernard Haitink, en Beethoven IX o.l.v. Otto Klemperer in 1964, steeds met het kco en in 1970 in Haarlem met het Noordhollands Philharmonisch Orkest. En in 1972 volgde toen nog de opname van Orfeo.

Misschien doet de uitvoering nu wat verouderd aan, maar voor iedereen die de mooie menselijke en betrokken zang van Aafje Heynis nog eens wil horen en wil weten hoe TKA toen klonk: Fame heeft pas weer 25 exemplaren bijbesteld!

De meeste gegevens komen natuurlijk uit 'Geestdrift en muzikale zin', de geschiedenis van TKA.

Theo Laceulle

EMI classics 7243 5 86490 2 4
Les Rarissimes de Aafje Heynis

Messa di Gloria

G. Puccini 1858 -1924

Giacomo Puccini vormde de vierde generatie uit een geslacht van maestri di capella aan de San Martino kathedraal van Lucca, een provinciestedje in Noord-Toscane. Giacomo, die als jongenssopraan in het koor van de kathedraal zong en er vanaf zijn veertiende het orgel bespeelde, was als oudste zoon dan ook voorbestemd de opvolger van zijn vader te worden.

Aanvankelijk studeerde hij kerkmuziek aan het Istitute Musicale Pacini - een soort muziekgymsnasium - in zijn geboorteplaats. Maar al spoedig werd hij gegrepen door de opera; in 1876 - hij was toen zeventien jaar oud - woonde hij een opvoering bij van Aïda van Verdi in Pisa. Hij was hiervan diep onder de indruk en later schreef hij over deze gebeurtenis: "Het was alsof er een muzikaal venster voor me was geopend."

Het is dan ook niet verwonderlijk dat zijn 'Messa a quattro voci con orchestra', waaraan hij in datzelfde jaar begon, zo veel invloeden toont van de operamuziek van Verdi uit die tijd. Met name in het Gloria en Credo pakt Puccini uit met flink veel dramatiek. De mis werd voor het eerst uitgevoerd bij zijn afstuderen op 22 juni 1880 en ter gelegenheid van de feestdag van St. Paulino van Nola, patroonheilige van de stad Lucca. De reacties waren zeer enthousiast: "De mis is harmonieus, goed ontwikkeld en vol nobele ideeën. De harmonieuze melodieën zijn spontaan en de constructie is effectief".

Toch bleef het slechts bij deze ene uitvoering. Met behulp van een studiebeurs en een toelage van een familielid kon Puccini zijn muziekstudie voortzetten aan het Conservatorio Giuseppe Verdi in Milaan. Na zijn opleiding daar besloot hij niet in de voetsporen te treden van zijn vader maar als onafhankelijk operacomponist carrière te maken. Dit is hem gelukt; hoewel hij enkele andere werken schreef, waren het vooral zijn opera's die hem succes en een goed inkomen verschaften.

Puccini heeft echter nooit afstand genomen van zijn jeugdwerk. De instrumentale inleiding van het Kyrie gebruikte hij in de tweede acte van zijn opera Edgar en het Agnus Dei horen we terug in het madrigaal Sulla vetta tu del Monte uit de tweede acte van Manon Lescaut (www.mp3.de/musik/preview/1038734.wax). Andere fragmenten vormden de basis voor het Te Deum uit Tosca en scènes uit Suor Angelica.

Het manuscript van de mis belandde in het familie-archief in Lucca. In 1951 vond Puccini's biograaf, de Amerikaanse pater en musicoloog Dante del Fiorentino een oud afschrift ervan en hij wist de familie er toe te brengen het origineel vrij te geven. Dante verzorgde een uitgave in de V.S. onder de nieuwe titel: Messa di Gloria. Zo kon het gebeuren dat de mis pas 72 jaar na de première voor de tweede keer werd uitgevoerd, en wel op 12 juli 1952 in Chicago. Sindsdien is het stuk echter niet meer weg te denken uit het klassieke koorrepertoire.

In 2005 verscheen, na grondige bestudering van het oorspronkelijke manuscript, een geheel herziene uitgave bij Carus-Verlag te Stuttgart. In deze uitgave is de in 1893 door Puccini gewijzigde orkestratie opgenomen, evenals - zij het als appendix - de nieuwe

versie van de tenoraria 'Gratias agimus tibi' uit het Gloria.

DE MIS

Het is duidelijk waaraan de mis haar nieuwe naam dankt. Het uitbundige Gloria neemt het overgrote deel van de duur van het werk in beslag. De componeerstijl is vergeleken met latere werken van Puccini nog zeer traditioneel maar de toekomstige operacomponist laat zich al duidelijk horen. De mis heeft een dramatiek die je maar zelden aantreft in de kerkmuziek.

Het Kyrie, met zijn korte instrumentale prelude, is ongevoon lieflijk met lyrische hoge vioolpartijen in de Kyrie eleison-gedeeltes. Het middendeel, Christe eleison klinkt dwingend, met veel slagwerk.

In het Gloria lijkt Puccini heel zijn kunnen te hebben willen weergeven: harmonische marsen, fuga's, korallen, tegengestelde bewegingen, syncopen enz. Het begint licht en levendig, gezongen door de vrouwenstemmen begeleid door pizzicato van de snaren en houtblazers. Daarna, krachtiger, nemen de mannenstemmen het over en vervolgens zetten koor en orkest in hun geheel in. De energieke vrolijkheid maakt plaats voor bezinning in Et in terra pax, een homofoon gedeelte in de vorm van een dialoog tussen hoog (sopranen) en laag (alten, tenoren, bassen). Het gepassioneerde Laudamus en Glorificamus met daartussen een contrasterend lyrisch Adoramus vormen een bondige en heldere driedeling waarin het hoofdthema mooi omspeeld wordt door de klarinet.

In de typisch laat-romantische tenoraria Gratias agimus tibi wordt de melodie meegespeeld door de hobo. Na een korte reprise van het Gloriatema met feestelijke schetterende trompetten gaat het koor als in een gepreveld gebed verder met Domine Deus. In feite begeleiden de stemmen hier het orkest dat de melodie van de voorafgaande tenor-aria speelt.

In Qui tollis peccata mundi laat Puccini het volle Italiaanse belcanto doorklinken. Het thema wordt ingezet door de bassen en daarna door het gehele koor overgenomen. Na een korte solo van de sopranen gaan koor en orkest fortissimo verder. De invloed van Verdi laat zich duidelijk horen; de koorpartij lijkt een echo van die van de priesters in de Triomf scene van Aïda.

Een majestueuze mengklank van trombones, hoorns en fagotten bepaalt het karakter van Quoniam. Daarna kondigen trompetsignalen de komst van de grootse fuga Cum Sancto Spiritu aan, waarin Puccini zijn volledige beheersing van deze techniek toont. Bovendien heeft hij nog een verrassing in petto doordat hij het fugathema combineert met dat van het Gloria uit de delen 1 en 5. Zo eindigt het stuk in een grandioze climax.

Puccini heeft het Credo, het lijdensverhaal van Christus

in de vorm van een geloofsbelijdenis, als een religieuze operascène geschreven, gebruikmakend van alle dramatische mogelijkheden.

Het fortissimo en unisono ingezette Credo drukt een vaste geloofsovertuiging uit. Het 'verhaal' begint eigenlijk pas in het daarop volgende bewogen *Et incarnatus est*, waarin de tenorsolist begeleid wordt door het voor een deel a capella zingende koor. Crucifixus wordt weer door een 'priesterkoor' van bassen ingezet, ingekleurd door fagot, celli en later ook de contrabassen. Het lijden van Christus bereikt hier zijn hoogtepunt. De meeste componisten laten *Et resurrexit* vol vreugde en opgelucht klinken; Puccini heeft hier een ander idee over. Er klinkt verwarring en angst door in de koorpartij want de dag van de wederopstanding betekent immers ook de dag van het Laatste Oordeel over levenden en doden. Puccini laat vervolgens het koor als een plechtige hymne het geloof in *unam sanctam Catholicam Ecclesiam* verklaren. Het drama wordt vervolgd en beëindigd met de vreugdevolle fuga *Et vitam venturi*.

Er wordt wel gesuggereerd dat Puccini in verband met zijn eindexamen in tijdnood kwam en dat daarom het Sanctus en Agnus relatief zo kort zijn. Het Hosanna, waarin bij de meeste componisten het koor flink mag uitpakken, is uitermate kort en het Benedictus, meestal een lange solo, is hier slechts een korte bariton aria. Het Agnus Dei is zelfs nog korter dan het Sanctus, maar deze relatief weinige maten zijn zeer elegant en de melodie vormt één geheel met de orchestrale begeleiding. Hiermee eindigt dit zo volwassen jeugdwerk van Puccini.

Nelleke Reijs

Meer lezen? Kijk eens op de volgende websites:

www.halifaxchorsociety.co.uk/mdigloria.html
http://cvi.free.fr/Oeuvres/messa_di_gloria.htm

Wie is wie?

Edwin Scholten
 Bas
 Lid sinds 2005

Zong je bij een koor voordat je bij ТКА kwam?

Ja, bij het Vierwindenkoor met de burens, en Kamerkoor musica Amsterdam olv Carien van de Beld.

Wat is het mooiste concert (van ТКА) dat je hebt meegemaakt?

De 'Hohe Messe'. Ander koor: Maria-antifonen van Pärt.

Welk stuk zou je met het koor eens willen zingen?

'Another look at harmony' van Philip Glass (dat is overigens niet avondvullend).

Welk lied ken je uit je hoofd?

Bijna elk lied dat we inzetten. Maar pas als we het inzetten!

Wat is de laatste CD die je hebt gekocht?

Een CD van Toeters en Bellen, een straatorkest.

Welke drie CD's gaan mee naar een onbewoond eiland?

Ervan uitgaand dat ik weer van het eiland af kom: Griegs pianoconcert met Andsnes en Janssons (om de paukenpartij mee te oefenen); Bachs Wohltemperierte Klavier en Madrigalen van Monteverdi

Welk boek ligt op je nachtkastje en welk boek moet iedereen lezen?

'Dahlia's en sneeuw' van Kester Freriks.

Naast wie zou je graag in het vliegtuig willen zitten en waarheen?

Naast mijn vrouw, naar New York.

Welk tv- of radioprogramma wil je niet missen?

Detective's, MacCleods daughters, In Europa, discotabel.

Welke krant lees je? En wat is je favoriete tijdschrift?

De Volkskrant, de kwartaalaanbieding was niet te versmaden. De Groene.

Vanwaar deze foto?

Ik heb geen foto van mijzelf althans geen geschikte. Daarom stuur ik een ander plaatje, van de omgeving van mijn vakantiehuisje in Zeeland. Dat is immers ook een deel van mijzelf.

Doe je nog iets anders met muziek?

Piano en pauken. Dat laatste helpt bij je timing, en je leert heel veel tellen. Binnenkort dus Grieg en de 2de van Van Beethoven. Met de piano oefen ik nu drie bagatellen van van Beethoven en een begeleidingsstuk voor een cellosonate van Saint Saëns. Mijn plus is klank, mijn min is lezend spelen.

Wat vind je leuk aan ТКА?

Musiceren aan de top, ambitieuze toekomstplannen, inspirerende directie.

En wat vind je minder leuk aan ТКА?

De schijnbare onverschilligheid als we met iets anders bezig zijn dan de MP; De akoestiek in de koffieruimte.

Vertel eens iets verrassends over jezelf?

Ik ga een studie beginnen. Weet er iemand na de zomer een paukenist voor een symfonie-orkest? Er is een vacature. Info bij mij.

Heb je een ritueel voor het concert?

Nee. Ik gedraag me voor een concert introvert en praat minimaal. Ik wil mijn concentratie al op orde hebben bij de start van het inzingen. Ik kijk erg om me heen en zie dan hoe anderen zich voorbereiden. Dat houdt mij ook alert. Verder kijk ik of de bassen goed in hun vel zitten. Plooitjes gladstrijken. Consumptiebonnen uitdelen.

In de film over jouw leven: welke acteur/actrice speelt de rol van jou?

Ik ben onspeelbaar.

Wie is wie?

Jos van Waterschoot
Tenor
Lid sinds 2001

Zong je hiervoor bij een koor?

Nee, het TKA is mijn eerste koor.

Wat is het mooiste concert (van TKA) dat je hebt meegemaakt?

De laatste Matthäus-Passion onder Winfried. Die was zo ontzettend ontroerend dat ik een traantje weg moest pinken na afloop.

Welk stuk zou je met het koor nog (weer) eens willen zingen?

Het Requiem van Mozart lijkt me wel wat. Maar ook heel mooi is Meeresstille van Van Beethoven.

Welk lied ken je uit je hoofd?

Vele, van pop tot klassiek. Ik ben een tijdje samen met een vriend een levende jukebox geweest, vooral als we samen met vakantie waren. Elvis Presley, The Beatles, Wim de Bie, André Hazes, Franz Schubert. You name it, we sang it!

Wat is de laatste cd die je hebt gekocht?

Damnation van Opeth. Dat is een death metal-band die een cd met mellow songs heeft uitgebracht. Praaaachtig!

Welke drie cd's gaan mee naar een onbewoond eiland?

De Goldberg Variaties van Bach gespeeld door Glenn Gould, October Rust van Type O Negative en het Requiem van Mozart door The Academy of Ancient Music o.l.v. Christopher Hogwood.

Welk boek ligt op je nachtkastje en welk boek moet iedereen lezen?

Philip Marsden, Armenië. Daar ga ik komende zomer heen en ik lees me in. Mijn nieuwe boek over Multatuli moet iedereen lezen. Verschijnt waarschijnlijk in april.

Naast wie zou je graag in het vliegtuig willen zitten en waarheen?

Naast mijn vriendin op weg naar Armenië.

Welke krant lees je? En wat is je favoriete tijdschrift?

De Pers lees ik regelmatig. Mijn favoriete tijdschrift is Damals, een Duits maandblad over geschiedenis.

Welke internetsite heb je deze week meer dan drie keer bezocht?

Die Kunst der Fuge vol met midifiles.

Doe je nog iets anders met muziek?

Ik heb mezelf piano leren spelen en doe dat sinds mijn achttiende nagenoeg elke dag.

Wat vind je leuk aan TKA?

Het repertoire, de mensen.

En wat vind je minder leuk aan TKA?

Het studeertempo.

Vertel eens iets verrassends over jezelf?

Ik plan al jaren een roman over mijn vader te schrijven.

Mijn hoofd zit vol ideeën daarover, maar ik heb voor de uitvoering nog geen tijd gehad vanwege andere schrijfverplichtingen. Maar dat boek, een monument voor mijn vader, komt er, hoe dan ook!

Heb je een ritueel voor het concert?

Nee, ik ben niet bijgelovig. Lekker een beetje ontspannen ouwehoeren is de beste voorbereiding en je verheugen op al het moois dat je mag gaan zingen.

In de film over jouw leven: welke acteur/actrice speelt de rol van jou?

Thom Hoffman natuurlijk, wie anders!

Laat je verrassen door

Stichting De Verrassing

Stichting De Verrassing is een muzikaal initiatief van Fréan Visscher, onze 'oud'-voorzitter.

Zij organiseert sinds kort kamermuziekconcerten op de deel van haar boerderij, gelegen op het Sallandse platteland. De schitterende akoestiek leent zich er uitstekend voor, zo is tijdens enkele proefconcerten gebleken. Klassieke muziek op het platteland dus, een gewaagde en verrassende combinatie.

Komende zaterdag 8 maart 2008 om 16 uur zal het eerste officiële 'Concert op de Deel' plaatsvinden.

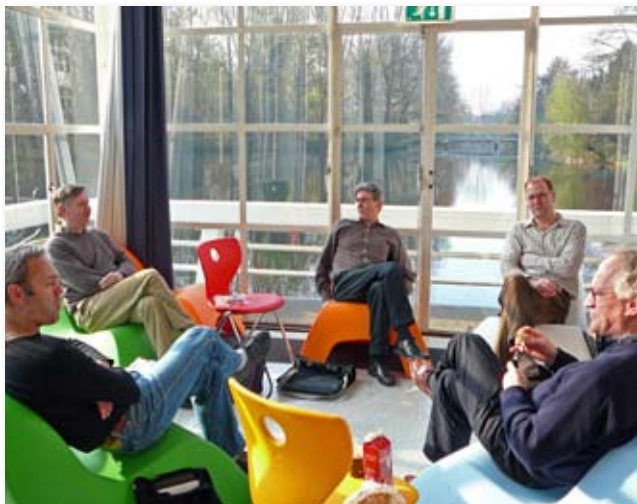
De internationaal befaamde pianisten Chie Hirai en Stanley Hoogland spelen dan - op een Weense vleugel van Joseph Böhm uit circa 1820 uit de collectie van Hoogland - pianoforte werken voor quatre-mains en pianosolo.

Wellicht gaat u dat vanwege het krappe tijdsbestek niet meer redden. Geen nood: Fréan heeft vast nog meer noten op haar zang. Hou daarom de website in de gaten:

www.stichtingdeverrassing.nl

Seppie Groot

Werk aan de winkel!

Workshops

Afgelopen najaar maakten we kennis met het fenomeen Workshops. Twee keer een hele zaterdag werd er gezongen in kleine groepjes onder leiding van Boudewijn, Sanne en Wouter. Toonvorming, ademhaling en dictie, alles kwam ruimschoots aan bod. Ter afsluiting werd er gezamenlijk nog een moppie gezongen. In Buitenveldert scheen de zon op 17 november 2007, zoals deze foto-impressie van Fréan Visscher aantoont.

Seppie Groot

Voor wie zich trouwens afvraagt wie nu precies Edwin Scholten is, die staat - stomtoevallig! - geheel rechtsonder in beeld.

Toekomstmuziek

Komende concerten van Toonkunstkoor Amsterdam:

16, 18 en 21 maart 2008

Matthäus Passion

25 april 2008: Concertgebouw

J. Haydn, L. von Beethoven, A. Authman, G. Puccini

21 juni 2008: Midzomernachtsconcert

Voorlopig programma: A. Bruckner - Graduale, H. Strategier - Vier Maria-antifonen, G. Verdi - Pater noster, M. Durufié - Quatre Motets sur des thèmes grégoriens

Zingt u ook nog in een ander koor?

Of speelt u in een orkest? U exposeert? Staat in een musical? Een boek geschreven?
Mail naar: tonika@planet.nl.

Colofon

Redactie Stef Lokin, Nelleke Reijs, Seppie Groot, Marlou Groot, Aja Leemans Met medewerking van Fréan Visscher, Theo Laceulle Vormgeving Seppie Groot